

ÖZELLEŞTİRİLMİŞ SEZDİRİM (particularized implicatures)

Özelleştirilmiş sezdirim, genelleştirilmiş sezdirimin tersine, kendisini içeren sözcenin içinde bulunduğu bağlam koşullarına özgü nitelik taşır ve bu koşullar dikkate alınmadan sözcenin içerdiği sezdirimin anlaşılması oldukça zordur. Aşağıdaki örnekleri bu açıdan inceleyebiliriz:

(18) A: Köpeğinle birlikte nereye gidiyorsun öyle? B: V.E.T.E.R.İ.N.E.R	Köpek "veteriner" sözcüğünü bilmekte ve veterinerden nefret etmektedir. O nedenle, B konuşucu bu sözcüğü bu şekilde kodlamaktadır.
(19) A: Senin patron iyice çıldırması anlaşılmalı! B: Gel birer kahve alalım.	B'nin patronu yakındır ve B konuştuklarını patronun duymasından çekinmektedir.
(20) A: Dondurma sever misin? B: Deniz ıslak mıdır?	"Kesinlikle evet" yanıtının yerine geçmektedir.
(21) A: Bu geceki partiye geliyor musun? B: Annemler geliyor.	A, B'nin sözcünü (B'nin içinde bulunduğu bağlamı düşünerek) "hayır" olarak algılamaktadır.

DERECELİ SEZDİRİM (scalar implicatures)

- Dereceli sezdirim, bir değerler cetvelinde yer alan belirli bir değeri ifade eden bir sözcüğün kullanılmasıyla da sezdirim yapılıdır. Bu, özellikle (22)'deki gibi *nicelik* (quantification) ifade eden bir değerler cetvelinden seçilen birimler söz konusu olduğunda çok açıktır.

(22) +	←	bütün (hepsi) her zaman	pek çok (pek çoğu)	çok (çoğu)	biraz (bazı(ları))	az(ı)	→	-
			sık sık		kimi zamanlar			

Konuşucu, ilgili cetvelden en yüksek derecede bilgisellik ve doğruluk taşıdığını düşündüğü bir sözcük seçer (Nitelik ve Nicelik Kuralları). Örneğin:

- (23) Zorunlu derslerden bazılarını verdim. → +> 'çoğunu' DEĞİL
+> 'pek çoğunu' DEĞİL
+> 'hepsini' DEĞİL

Dereceli sezdirim, cetvelden seçilen birimin üzerindeki tüm birimlerin olumsuzlandığının sezdirilmesidir.

- Dereceli sezdirimler ilgili değerler cetveli her zaman rahatlıkla belirlenemeyebilmektedir. Kimi durumlarda, herhangi bir cetvele ait değilmiş gibi görünen dereceli sezdirimlerle de karşılaşılır.

(24) Büyük olasılıkla geç kalacaklar. (+> kesin DEĞİL)

OLABİLİRLİK CETVELİ : + < kesinlikle, büyük olasılıkla, olasılıkla > -

- (25) a. Konsere girmek için bilet almalısın. (zorunluluk)
b. Çok çalışıyorsun. Biraz dinlenmelisin. (öneri) +> zorunlu DEĞİL
a'. You must buy a ticket to listen to the concert.
b'. You should rest.

(26) Bu soğuk bir yerde saklanmalı. +> donmuş DEĞİL

SOĞUKLUK CETVELİ : + < donmuş, soğuk, serin > -
(Ayrıca bir "sıcaklık cetveli"nin de olduğuna dikkat etmek gerekmektedir!)

- Dereceli sezdirimlerin, diğer sezdirimler gibi, dikkat çeken özelliklerinden biri **iptal edilebilir** oluşlarıdır (bkz. "Sezdirimlerin Genel Özellikleri"). Bir konuşucu daha önce söylediği bir şeyi düzelttiğinde, genellikle dereceli sezdirimlerden birini iptal etmektedir:

(27) Bu kitaplardan bazılarını İngiltere'den almıştım. Yo, aslında çoğunu oradan aldım.

(*bazılarını* +> hepsini DEĞİL, *çoğunu* DEĞİL)

↳ **DÜZELTME** → (*çoğunu* +> hepsini DEĞİL)

KONUŞMA SEZDİRİMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ**1) İptal edilebilirlik (geçersizleştirilebilirlik) (cancelable, defeasibility)**

Sezdirimlerin en önemli özelliklerinden biri geçersizleştirilebilmeleridir. Yani, bir sözcenin sezdirimi, ardından gelen başka bir sözce ile iptal edilebilir. Örneğin:

(28) Önder'in üç gitarı var. Tabii eğer daha fazla değilse.

↓ sezdirim   ↓ sezdirimin iptali
+> Önder'in yalnızca üç gitarı var. +> -
(Nicelik kuralı)

! Bu geçersizleştirme dilsel sezgilerimiz açısından **garip değildir**. Yani, sezdirimlerin geçersizleştirilmesi oldukça doğal bir dilsel süreçtir.

Buna karşın, diğer bir tür anlamsal çıkarımlama işlemi olan **gerektirim** geçersizleştirilemez. Aşağıda, (28)'in gerektirimi ve bu gerektirimin geçersizleştirilmeye çalışılmasıyla oluşan mantıksal çelişki örneklenmektedir: